

POSITIONSPAPIR: DANMARKS SPORTSFISKERFORBUNDS POLITIK OM FORURENING MED GYLLE OG ENSILAGESAFT

Forurening med gylle og ensilagesaft udgør en alvorlig trussel mod det danske vandmiljø. I de seneste år har flere store sager – blandt andet ved Tuse Å (2018) og Liver Å (2021) – vist, hvordan uheld eller menneskelige fejl kan slå hele fiskebestande ihjel og udslutte alt liv i vandløbene på få timer. Hertil kommer et stort antal mindre sager, som aldrig når offentlighedens lys, men som samlet set har væsentlige konsekvenser for fisk, smådyr og den biologiske balance i vandløbene.

Forureningerne skyldes typisk uheld ved håndtering, læk fra beholdere, mangelfuld opbevaring, uhensigtsmæssig og i nogle tilfælde ulovlig håndtering eller fejl i afløbssystemer. Det kan være landmænd, biogasanlæg eller maskinstationer, der arbejder med gylle og ensilage, og hvor der ikke er tilstrækkelig sikring mod overløb, frosts-kader eller regnvand i beholdere. Resultatet er iltsvind, fiskedød og tab af biodiversitet – ofte i vandløb, som lokale foreninger og frivillige har brugt tusindvis af timer og mange midler på at restaurere.

Danmarks Sportsfiskerforbund finder det uacceptabelt, at disse forureninger fortsat sker i et omfang, der underminerer vandrammedirektivets mål om "god økologisk tilstand" og strider mod både miljøbeskyttelsesloven og Grøn Trepert aftalens ambitioner om at forbedre vandmiljøet.

¹ <https://www.sagro.dk/nyhedsarkiv/hav-styr-paa-plansiloer> Kilde: Vandløb, økologi og planlægning, Miljøstyrelsens ferskvandslaboratorium, publikation nr. 21, 1984 (side 68))

² Kilde: DANVA, 2025 – <https://aarsmoede.danva.dk/hoeringssvar/hoerings-svar-2025/>

³ <https://www.sagro.dk/nyhedsarkiv/hav-styr-paa-plansiloer> Kilde: Vandløb, økologi og planlægning, Miljøstyrelsens ferskvandslaboratorium, publikation nr. 21, 1984 (side 68))

GYLLE OG ENSILAGESAFT

Gylle

Flydende husdyrgødning bestående af urin, afføring og vand fra stalde. Indeholder store mængder kvælstof (N), fosfor (P) og organisk stof.

Når gylle udledes til vandløb, forbruges ilt under nedbrydningen, hvilket fører til iltsvind. Fiskene kvæles af ammoniakken, og både fisk, insekter og smådyr dør.

Ensilagesaft

Væske fra fermenteret græs, majs eller andre planter i siloer. Har lav pH (2-4) og meget højt indhold af organiske syrer og opløst stof.

Ufortyndet ensilagesaft kan være op til 200–220 gange mere iltforbrugende end urensset spildevand (Sagro. dk)¹.

Bare små mængder kan slå alt liv i et mindre vandløb ihjel. Ensilagesaft virker desuden giftigt på mange mikroorganismer og kan forårsage forsurening og iltsvind, når det udledes.

Typiske årsager til udslip

- Utætte beholdere og opsamlingssystemer
- Overløb ved kraftig regn eller sne/tø
- Frosts-kader og manglende kapacitet
- Manglende adskillelse af regn- og ensilagevand
- Uheld ved pumpning eller transport
- Uhensigtsmæssig håndtering og udsprinkling

Lovgivning og tilsyn

- Miljøbeskyttelsesloven forbyder udledning af forurenende stoffer til jord, vandløb og søer uden tilladelse.
- Husdyrgødningsbekendtgørelsen fastlægger krav til opbevaring, afstande, tæthed og håndtering.
- Beholderkontrolordningen kræver jævnlig kontrol af beholdere til gylle og ensilagesaft – men op mod 40 % af kontrollerne finder fejl, viser DANVA-høringer (2025)².
- Kommunerne fører tilsyn, men praksis og kontrolfrekvens varierer markant mellem kommuner.

POSITIONSPAPIR: DANMARKS SPORTSFISKERFORBUNDS POLITIK OM FORURENING MED GYLLE OG ENSILAGESAFT

PROBLEMSTILLINGER

• Manglende kontrol og tilsyn:

Kommunernes landbrugstilsyn fungerer ikke ensartet og er i mange tilfælde utilstrækkelige³. Manglende dokumentation og uens praksis betyder, at fejl i gyllebeholdere og ensilagepladser ikke bliver rettet i tide.

• Manglende uddannelse og autorisation:

Håndtering af gylle og ensilagesaft kræver kendskab til både miljøregler og risici. Der eksisterer allerede AMU-kurser på landbrugsskolerne, men de bør gøres obligatoriske og danne grundlag for en egentlig certificering for ansatte og maskinstationer, der arbejder med flydende husdyrgødning og ensilage⁴.

• Utilstrækkelig lovgivning og svag anvendelse af Miljøskadeloven:

Erfaringer viser, at Miljøskadeloven sjældent kan bruges effektivt til at opnå erstatning, når naturlige fiskebestande rammes. Det gør det vanskeligt for lokale foreninger at få kompensation, selv ved dokumenterede tab⁵.

• Særligt risikable situationer:

Udbringning på frossen eller vandmættet jord, manglende kapacitet i beholdere, åbne anlæg, overløb og udsprinkling af ensilagesaft skaber direkte risiko for forurening. Klimaændringer med øgede nedbørsmængder forværrer risikoen yderligere⁶.

• Gentagne forureninger uden konsekvens:

Der findes eksempler, hvor samme forurener gentagne gange har været årsag til udslip uden reelle sanktioner. Det underminerer både myndighedernes troværdighed og den forebyggende effekt af lovgivningen.

DANMARKS SPORTSFISKERFORBUND MENER

Danmarks Sportsfiskerforbund mener, at der skal tages langt skrapere skridt for at beskytte vandmiljøet mod forurening fra gylle og ensilagesaft.

Vi ønsker en politik, hvor forebyggelse, kontrol og uddannelse

står centralt, og hvor lovgivningen sikrer konsekvens og ansvar.

Vi peger på følgende hovedområder:

1. Skærpet kontrol og lovgivning

- Starttidspunktet for udbringning af gylle er i dag 1. februar. Datoen for start skal fremrykkes minimum til 15. marts, for at være sikker på at frosten er ude af jorden.
- Kommunernes tilsyn med landbrug, biogasanlæg og maskinstationer skal styrkes markant og være mere konsekvent.
- Afstandskravet for gødningsopbevaringsanlæg og ensilagepladser på 15 meter til vandløb og søer skal øges markant. DSF foreslår 50 meter, som er kravet under "anmeldeordningen" under Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.
- Afstandskravet (3 meter) til vandløb for udbringning af gylle eller lignende flydende gødning bør øges markant. Der er alt for stort tab af næringsstoffer fra marker via overfladevand og dræn. Derfor bør der genindføres 10 meter dyrkningsfri bræmme langs vandløb, søer og kyst^{7,8,9,10}.
- Krav til afstand, tæthed og afløb fra gylle- og ensilageanlæg skal håndhæves konsekvent.
- Gentagne forurenere skal mødes med forhøjede bøder, træk i landbrugsstøtten og eventuelt midlertidige driftsforbud.
- Oprettelse af Økokrim-enhed¹¹, som er en specialenhed, så der sker en bedre efterforskning og retsforfølgelse i miløsager.
- Indberetningspligt for kommunerne til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø ved overtrædelser og forurening af vandmiljøet.

2. Autorisation og uddannelse

- Håndtering af gylle og ensilagesaft bør kræve autorisation på linje med sprøjtecertifikat.
- Et obligatorisk AMU-kursus eller certificeringsordning skal være krav for ansatte, der håndterer gylle og ensilage på bedrifter, maskinstationer og biogasanlæg.
- Uddannelsesplaner for landbrugsskoleelever bør sikre, at miljøhåndtering og forebyggelse af forurening er en central del af uddannelsesplanerne.

³ Kilde: DANVA, Høringssvar 2025 – <https://aarsmoede.danva.dk/hoeringssvar/hoeringssvar-2025/hoeringssvar-over-udkast-til-bekendtgørelse-om-kontrol-af-beholdere-til-opbevaring-af-flydende-husdyrgødning-og-ensilagesaft>

⁴ Kilde: UG.dk – <https://www.ug.dk/>

⁵ Kilde: Miljøstyrelsen – <https://mst.dk/natur-vand/naturbeskyttelse/miljoeskader>

⁶ Kilde: DSF – <https://www.sportsfiskeren.dk/natur-og-fiskeripolitik/nyheder/2025/09/sejr-forhoejet-boedestraf-for-ulovlig-gyllespredning-men-flere-tiltag-er-noedvendige>

⁷ https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Kronvang_oplaeg.pdf?

⁸ https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2014/Etablering_af_intelligent_udlagte_randzoner_endelig.pdf

⁹ https://www.dmu.dk/1_viden/2_publicationer/3_fagrapporter/rapporter/FR487_web.PDF

¹⁰ <https://sgavmst.dk/media/nyvfgn3l/711-virkemidler-til-reduktion-af-kvaelstofbelastningen-af-vandmiljoet-dca-rapport-nr-174-2020.pdf>

¹¹ <https://www.dn.dk/nyheder/ny-enhed-bor-efterforske-natur-og-miljokriminalitet-og-straffe-hardere/>

¹² Kilde: DANVA, 2025 – <https://aarsmoede.danva.dk/hoeringssvar/hoeringssvar-2025/>

POSITIONSPAPIR: DANMARKS SPORTSFISKERFORBUNDS POLITIK OM FORURENING MED GYLLE OG ENSILAGESAFT

3. Forbud mod sprinkling af ensilagesaft og restvand

- Sprinkling af ensilagesaft og restvand på marker udgør en betydelig risiko for vandløb og bør forbydes.
- Ensilagesaft og restvand skal altid opsamles og genanvendes miljømæssigt forsvarligt.

4. Bedre beredskab og reaktion ved udslip

- DSF anbefaler en national instruks for, hvordan borgere og lystfiskere skal handle ved observation af forurening.
- Myndighederne skal være forpligtet til hurtig oprydning og efterfølgende opfølgning og vurdering af skader på natur og fiskebestande.

5. Anvendelse af Miljøskadeloven¹²

- Loven bør i højere grad anvendes ved udslip til vandløb, som er målsatte og der konstateres fiskedød.
- Det skal være muligt at opnå erstatning til foreninger, når et dokumenteret tab i dagkort- eller medlemsindtægter kan tilskrives en forurening.

6. Klimatilpasning og kapacitetskrav

- Der skal være større krav til opbevaringskapacitet, så den flydende husdyrgødning og restvand kan opsamles og opbevares sikkert udenfor afgrødernes vækstperiode.
- Beholdere skal dimensioneres efter øget nedbør, og overdækning skal være obligatorisk for at forhindre regnvandstilførsel.

7. Samarbejde og dialog

- DSF ønsker et tæt samarbejde med Landbrug & Fødevarer, kommuner, KL og miljømyndigheder for at skabe bevidsthed om konsekvenserne af udslip.

- Et fælles mål må være at undgå forurening, frem for at håndtere den efterfølgende.

DANMARKS SPORTSFISKERFORBUND VIL ARBEJDE FOR

- At alle udslip med gylle og ensilagesaft til vandløb betragtes som alvorlige miljøskader og udløser øjeblikkelig indsats og konsekvens.
- At lovgivningen skærpes, så der stilles højere krav til opbevaring, afstand og kapacitet.
- At sprinkling af ensilagesaft og restvand forbydes.
- At der indføres obligatorisk autorisation for alle, der håndterer gylle og ensilage.
- At kommunerne får flere ressourcer og faste minimumskrav til landbrugstilsyn.
- At der skabes et tæt samarbejde mellem DSF, KL, Landbrug & Fødevarer og relevante ministerier om forebyggelse og uddannelse.
- At Miljøskadeloven tages i anvendelse ved forureningstilfælde.
- At der udarbejdes en landsdækkende instruks for borgere og lystfiskere ved observation af forurening.

Danmarks Sportsfiskerforbund arbejder for et vandmiljø uden gylle- og ensilageforureninger

Det kræver klare regler, effektivt tilsyn, uddannelse – og respekt for, at vores vandløb og fiskebestande er en fælles, sårbar ressource.

DSF har gennem årene gjort opmærksom på problematikkerne og arbejdet ind i det politiske system for at få større fokus på problematikken. Senest i vinteren 2024/2025 i sagerne omkring udbringning af gylle på frosne og vandmættede jorde, hvor det nu, som en start, ser ud til at ministeren hæver bødestraffen.

